

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Бізнес-діагностика та оцінка ризиків»

Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський)</u>
Спеціальність:	<u>051 Економіка</u>
Освітня програма:	<u>Бізнес-економіка</u>
Семестр:	<u>1</u>
Курс (рік навчання):	<u>1</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4,5</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Людмила Смолій
Профайл лектора	https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/smolij-lyudmila-vasilivna.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	lsmolij@udau.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1487

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	формування навичок реалізації комплексного підходу до діагностики економічної і фінансової діяльності та аналітичної оцінки ризиків функціонування сучасного підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none"> ➤ формування навичок аналітичної діяльності з діагностики реального стану підприємства та впливів його зовнішнього середовища; ➤ дослідження стабільності роботи підприємства за різними рівнями та напрямками його функціонування; ➤ засвоєння теоретичних засад і формування умінь із діагностики потенціалу підприємства; ➤ комплексне оцінювання поточного економічного стану підприємства на основі фінансової звітності об'єкта; ➤ дослідження причин відхилень фактично отриманих результатів діагностики від показників нормального (оптимального) стану суб'єкта господарювання та виявлення або прогнозування можливих наслідків зміни ефективності його діяльності; ➤ обґрунтування управлінських рішень щодо методів оптимізації діяльності об'єкта дослідження та діагностики з позицій забезпечення економічної безпеки підприємства; ➤ формування вміння ідентифікувати економічні ризики діяльності господарюючих суб'єктів; ➤ набуття навичок здійснення якісного та кількісного аналізу ступеню ризику статистичним та експертним методами; ➤ засвоєння методичних засад здійснення якісного та кількісного аналізу ступеню ризику; ➤ формування здатності вибирати доцільні заходи з управління виробничими, маркетинговими та фінансовими ризиками.
Компетентності	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ➤ ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ➤ СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень. ➤ СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні

	<p>матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, роботи на їх основі обґрунтовані висновки.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень. ➤ СК12. Здатність визначати та розв'язувати економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері агробізнесу в контексті сталого розвитку суспільства
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем ➤ ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень. ➤ ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень. ➤ ПРН 15. Організувати розробку та реалізацію соціально-економічних проектів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оцінювання (балів)
Змістовий модуль 1				
Тема 1. Бізнес-діагностика: поняття, зміст, принципи проведення	2/2	Сутність, мета і завдання бізнес-діагностики. Принципи і вимоги до проведення бізнес-діагностики. Види діагностики підприємства. Визначення передумов та необхідності проведення бізнес-діагностики на підприємстві. Основні причини вдавання до діагностичних заходів. Складові бізнес-діагностики підприємства. Перелік основних заходів з діагностування стану підприємства. Процес комплексної діагностики діяльності підприємства. Методичний апарат та інструментарій бізнес-діагностики. Використання методів, що основані на кількісній оцінці стану: зіставлення, порівняння, індексний, пофакторний тощо. Економіко-математичні методи, сфера їх використання. Моделі: описові й аналітичні. Спеціальні діагностичні методи: SWOT-аналіз, бенчмаркінг, аналіз ланцюжка створення вартості, аналіз полів бізнесу та ін. Методи якісної оцінки в бізнес-діагностиці. Експертні методи, метод Дельфі.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства	2/4	Сутність і основні показники діагностики конкурентного середовища підприємства. Оцінка конкурентного статусу підприємства та вибір стратегії розвитку. Особливості формування стратегічної позиції підприємства в конкурентному середовищі. Застосування SWOT-аналізу в процесі діагностики протистояння підприємств-конкурентів. Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства. Ключові аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6

		Багатокутник конкурентоспроможності. Сутність і показники конкурентоспроможності товару. Основні методи оцінки конкурентоздатності продукції підприємства. Якісні показники конкурентоздатності. Модель Розенберга		
Тема 3. Діагностика майна і ринкова вартість бізнесу	2/4	Підприємство як майновий комплекс. Затратні та дохідні методи оцінка майна. Ліквідаційна оцінка майна підприємства-банкрута. Справжня економічна вартість підприємства як цілісного майнового комплексу. Проблема ринкової оцінки майна та її розв'язання в сучасній економіці. Метод капіталізації доходу, сфера його раціонального використання. Показники чистого прибутку й грошового потоку як основа оцінки. Проблеми використання методу: визначення чистого доходу й вибір ставки дисконтування. Метод дисконтування майбутнього доходу. Проблеми прогнозування грошових потоків, їх розв'язання. Модель САРМ і обчислення ставки дисконтування. Ринкові порівняння і аналогова оцінка підприємства. Гудвіл і його оцінка. Поняття гудвілу і методичні підходи до його оцінки. Метод надлишкових прибутків як сукупна оцінка активів. Метод роялті для оцінки нематеріальних активів. Оцінка активів, по яких немає сформованого ринку, – метод створення.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 4. Фінансова діагностика	2/4	Мета та завдання фінансової діагностики на підприємстві. Основні моделі фінансової діагностики, їх характеристика. Система показників фінансового стану підприємства. Діагностика за показниками ліквідності, фінансової стійкості, обіговості, рентабельності. Життєвий цикл підприємства і тенденції у значеннях певних груп показників фінансового стану. Інтегрована оцінка фінансового стану підприємства. Процедури синтезування одиничних та групових показників, способи їх оцінки. Різноманітність підходів до оцінки фінансового стану з урахуванням специфіки замовника. Оцінка майнового стану підприємства. Оцінка фінансової незалежності та фінансової стійкості підприємства. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка ділової активності підприємства. Оцінка ефективності діяльності підприємства. Методи діагностики ймовірності банкрутства	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	7
Тема 5. Діагностика виробничого потенціалу та економічної безпеки підприємства	2/4	Поняття виробничого потенціалу. Характеристики виробничого потенціалу (системні, структурні, кількісні, якісні). Оцінювання виробничого потенціалу. Ресурсний, структурний і цільовий підходи до визначення виробничого		6

		<p>потенціалу. Показники оцінки виробничого потенціалу. Результати оцінки виробничого потенціалу та їхнє застосування.</p> <p>Вивчення рівня економічної безпеки. Дослідження факторів, що обумовлюють рівень економічної безпеки. Традиційна система забезпечення економічної безпеки підприємства. Три концептуальні групи методів оцінки економічної безпеки. Види ризиків за умов оцінки економічної безпеки. Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки. Причинно-наслідкові зв'язки змінений ефективності функціонування підприємства. Система критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства. Класифікація показників вимірювання рівню ефективності діяльності підприємства.</p>		
Модульний контроль				10
Змістовий модуль 2				
<p>Тема 6. Функціонування бізнесу в умовах невизначеності та ризику. Якісний та кількісний аналіз економічного ризику</p>	2*/4	<p>Функціонування бізнесу в умовах ризику. Внутрішнє і зовнішнє середовище господарювання. Поняття повної, часткової невизначеності, повної визначеності. Причини виникнення невизначеності. Ситуація невизначеності і ситуація ризику.</p> <p>Поняття ризику і його різновиди. Сутність ризику і причини його виникнення. Основні риси ризику. Функції ризику. Класифікація ризиків за належністю до країни функціонування господарського суб'єкта, рівнем виникнення, сферою походження, причинами виникнення, ступенем обґрунтованості прийняття ризику, відповідністю припустимим межах, ознакою реалізації ризиків, масштабами впливу, можливістю прогнозування, ступенем впливу на господарські суб'єкти. Специфіка управління ризиками.</p> <p>Крива розподілу імовірності отримання прибутку. Крива розподілу ймовірностей втрат прибутку. Сутність якісного та кількісного аналізу ризиків. Принципи аналізу ризиків. Напрямки аналізу підприємницьких ризиків. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності. Методи аналізу ступеня ризику.</p> <p>Методи кількісної оцінки ступеня ризику: статистичний метод; метод аналізу доцільності витрат; метод експертних оцінок. Характеристика області абсолютної стійкості, нормальної стійкості, області нестійкого стану, критичного стану, кризового стану підприємства на основі кривої економічного ризику. Метод Дельфі. Методи кількісної оцінки ступеня ризику: аналітичний метод; метод</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	6

		використання аналогів. Комплексна оцінка ризиків.		
Topic 7. Characteristics of production, marketing and financial risks.	2/4	<p>Concept of industrial risks. Categories of industrial risks. Direct production risks. A group of risks that arise in the process of developing a firm's strategy. Supply risks. Group of risks of violation of planned deadlines.</p> <p>Concept of marketing (realization) risk. Direct sales risks.</p> <p>Risks: insufficient segmentation of sales markets; incorrectly selected target market segment; wrong choice of sales strategy; improper organization and obtaining inadequate results of marketing research; erroneous pricing; unsuccessful organization of the sales network and product promotion system.</p> <p>Risks of interaction with counterparties and partners in the process of organizing the sale of products (services). Risks of unforeseen competition.</p> <p>Concept of financial risks. Risks related to the purchasing power of money: currency, inflation, deflation. Risks of unforeseen costs and production cost overruns. Risks of failure to provide economic activity with the necessary financing.</p>	<p>Processing of lecture material.</p> <p>Completing practical tasks given in the instructional and methodological materials, passing testing in the Moodle electronic learning support system</p>	6
Тема 8. Методи управління економічними ризиками. Розробка заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та посилення позицій на ринку.	2/4	<p>Принципи управління ризиками. Система управління ризиками. Основи профілактики ризиків: диверсифікація та лімітування. Самостраховування, як метод зниження рівня ризиків. Страхування ризику. Інформація в системі управління ризиками.</p> <p>Ризики, пов'язані з вкладенням капіталу (інвестиційні ризики): вкладення коштів у виробничу і невиробничу сфери економіки; діяльності фірми на фінансовому ринку. Комплексне управління довгостроковими інвестиціями та оборотним капіталом підприємства. Економічна рентабельність активів підприємства. Антикризове управління фінансами підприємства. Прогнозування ймовірності банкрутства підприємства. Реалізація прихованих резервів підприємства. Особливості визначення резервів підприємства на основі бізнес-діагностики. Можливі напрямки заходів з реалізації прихованих резервів.</p> <p>Заходи з підвищення ефективності діяльності підприємства. Визначення загальної ефективності діяльності підприємства та виділення "слабких місць". Основні напрямки підвищення ефективності діяльності. Особливості розробки комплексних планів з покращення показників діяльності підприємства. Особливості визначення ринкових позицій та перспектив підприємства на основі бізнес-діагностики. Основні напрямки посилення ринкових позицій</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань для самостійної роботи згідно з методичними рекомендаціями. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	7

		підприємства.	
Модульний контроль			10
Всього за семестр	16/30		70
Екзамен			30
Всього за курс			100

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни «Бізнес-діагностика та управління ризиками»

		Поточний (модульний контроль)										Підсумковий контроль	Сума	
Кількість балів за змістовий модуль	Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
	41 балів						29 балів				30	100		
Теми	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	Модульний контроль	T 6	T 7	T 8	Модульний контроль				
Кількість балів за видами робіт, всього:	6	6	6	7	6		10	6	6				7	10
в т.ч.: активність на семінарських заняттях	4	4	4	5	4			4	4				5	
виконання самостійної роботи	2	2	2	2	2		2	2	2					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки письмових робіт, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС (https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/polozhennya/2019/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-unus-2019-1.pdf). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)

ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА:

Студенти повинні: активно працювати на практичних заняттях (брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії). Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам рекомендується: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів. Також рекомендується мати на заняттях гаджети з доступом до мережі Інтернет. Викладач бере до уваги інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Студентам дозволяється використовувати мобільні телефони під час аудиторних занять тільки у навчальних цілях (наприклад, для виконання розрахункових завдань, перегляду статистичних даних). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.